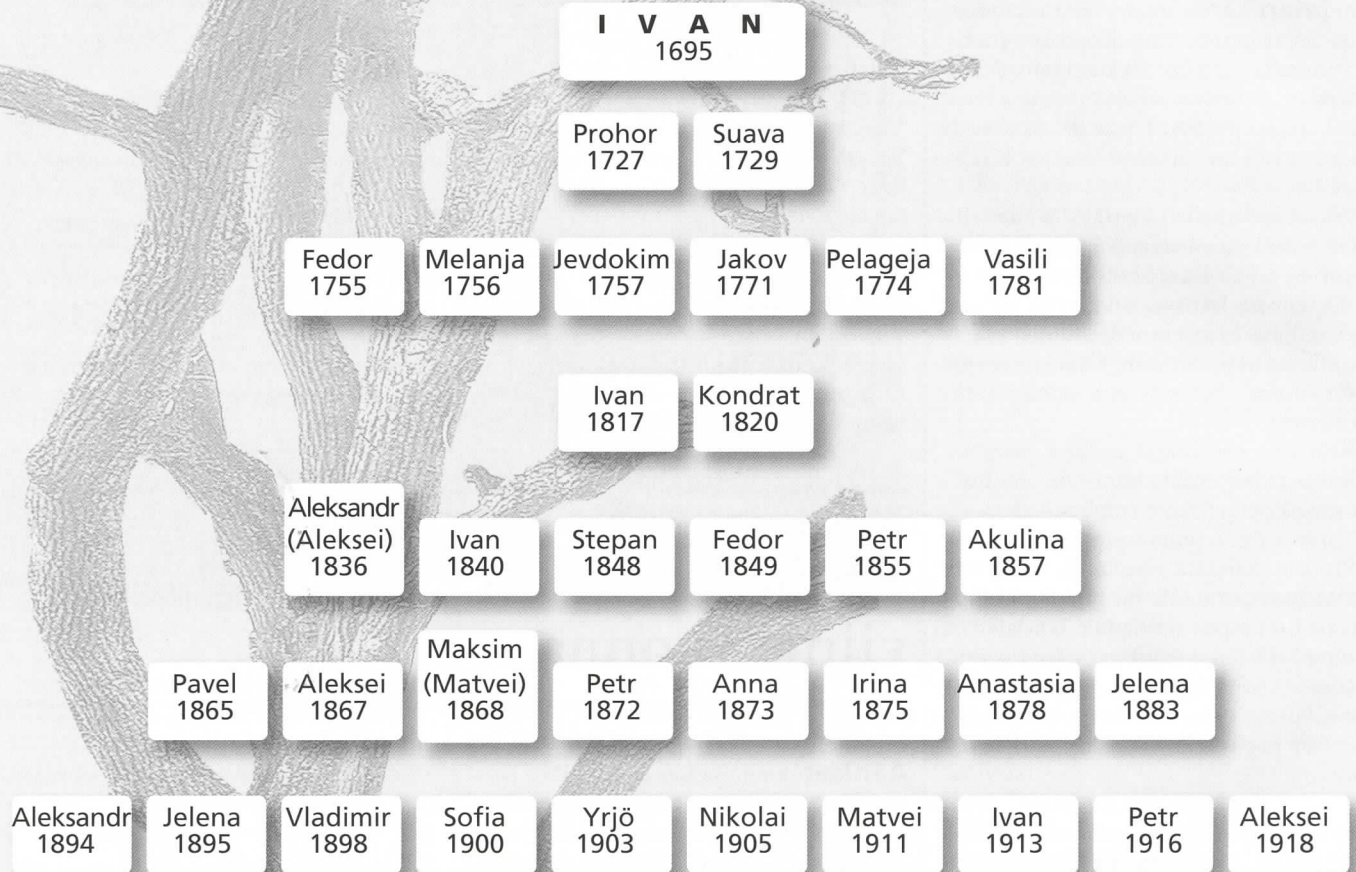

S K E E M A

Kirjailija Nikolai Jaakkolan sukujuurista Vienan Karjalassa.

Nootti: Syntymävuodet seuraaville henkilöille: Ivan, s.1695; Akulina, s.1857; Matvei, s.1911; Aleksi, s.1918, on laitettu arvion mukaan. Näiden henkilöiden syntymävuotta tai tietoa, jonka perustella sen olisi voinut laskea, en onnistunut löytämään.

Nikolai Jaakkola oli kirjailija, opettaja ja työmies

Nikolai Matvejevits Jaakkola syntyi 14.4.1905 Suomessa Turun läänissä Mellilässä. Hänen isänsä Maksim Aleksandrovič Lesojev, jonka me tunnemme vuoden 1920 nimenvaihdon jälkeen nimellä Matvei Aleksejevits Jaakkola, oli jo 1890-luvulta asti pysyvästi asunut Suomessa ja harjoittanut ensin reppukauppaa ja myöhemmin toiminut maakauppihana.

Siellä hän oli solminut avioliiton kahdesti. Ensimmäisestä avioliitosta syntyi kuusi lasta, joista nuorin oli Nikolai – tuleva kirjailija, ja toisesta vielä neljä. Vuonna 1912 sen jälkeen kun kaupankäynti ei enää oikein ruvennut kannattamaan, Maksim perheineen palasi Suomesta Vienan Karjalaan, kotikyläänsä Kivijärveen.

Hänen elämänsä päättyi traagisesti. Stalinin vainovuosina 1940-luvulla häntä, yli 70 vuoden ikäistä talonpoikaa oli syytetty vakoilusta ja leimattu ”kansan viholliseksi”. Matvei Aleksejevits Jaakkola ammuttiin 28.9.1938 ”Krasnyi bor’iksi” nimetyssä mäntymetsässä, Petroskoista kaakon suuntaan menevän tien varrella.

Kivijärvellä alkoi Nikolai Jaakkolan koulunkäynti ja siellä hän päätti kolmivuotisen kyläkoulun. Syksyllä 1920 hänet lähetettiin opettajakursseille Petroskoihin. Jo seuraavana vuoden 1921 keväänä hänelle, 16-vuotiaalle pojalle, annettiin alkeiskoulun opettajan todistus ja lähetettiin opettajaksi kotiseudulle.

Kivijärvessä silloin toimi opettajana Iisakki Pirhonen, Karjalassa tunnetun opettajan Matvei Isakovits Pirhosen isä. Nikolai lähetettiin opettajaksi Tollonjoelle. Vuoden 1921 syksyllä alkoi valkoisten kapina.

M. I. Pirhosen muistelmien mukaan Jyväskylässä kapinalliset olivat murhanneet neljä puna-armeijalaista, jotka olivat perääntymässä Kivijärveltä Uhtualle. Siellä, Ylä-Kuitin selällä oli ammuttu kotiin hiihtävä venehjärveläinen Vitsaniemen Jehrimä. Sama kohtalo olisi ollut nuorella opettajalla Nikolai Jaakkolalla, mutta hän ehti ystäviensä varoittamana piiloutua kalakämpään Törsämö-järven lähelle.

Vuoden 1922 alussa Kivijärvelle tuli puna-armeijan osasto ja kapinalliset karkotettiin. Taistelujen loputtua Nikolai muutti Uhtualle työhön piirin kansanvalistusosastoon. Siellä hän tutustui Arvi Pakariseen, Uhtuan Työläis-Talonpoikaisopiston johtajaan. Yhdessä he perustivat kynäilijäkerhon. Täällä Uhtualla alkoi Nikolain kirjallisen työn ura. Vuonna 1923 Karjalan Kommuuni -lehdessä julkaistiin hänen esseitään, mm. ”Rosvojen keskellä” ja ”Auringonnousu”.

Syksyllä 1923 Nikolai Jaakkola matkusti Leningradiin opiskelemaan Lännen vasemmistokansallisuuksien yliopistoon. Siellä opiskellessaan häneltä julkaistiin Petroskoissa ja Leningradissa suomenkielissä lehdissä monia kertomuksia ja artikkeleita.

Päätettyään yliopiston hän oli toimittajana Nuori kaarti -lehdessä, sitten sorvaajana Elektrosila-tehtaassa Leningradissa. Vuodesta 1931 Nikolai Jaakkola teki työtä Karjalassa. Hän opetti dialektista materialismia puoluetekijäin kursseilla ja Karjalan opettajainstituutissa ja teki kulttuuri- ja valistustyötä Onegan tehtaalla. Vuosina 1932–1934 hän osallistui Karjalan kirjailijoiden liiton perustamiseen ja esiintyi kirjallisuusarvostelijana. Kaksi vuotta, ennen lähtöään vuonna 1939 vapaaehtoisena rintamalle, Nikolai Jaakkola oli viilarina Onegan tehtaalla.

En löytänyt selitystä, minkä takia hän, siivostynyt ja koulutettu mies, oli siirretty työmieheksi. Oletan, että näin tapahtui juuri sen takia, että hän oli kansanviholliseksi leimatun, vangitun ja sitten vuonna 1938 ammutun isänsä, Matvei Aleksejevits Jaakkolan poika.

Nikolai Jaakkola lähti vapaaehtoisena rintamalle vuonna 1939 talvisotaan ja 1941 Suuren Isänmaallisen sotaan. Joulukuussa 1941 käydyssä taistelussa Karhumäen suunnalla hän haavoittui kumpaankin jalkaan ja joutui vangiksi.

Palattuaan vuonna 1946 Petroskoihin, hän jatkoi ahkerasti sodan keskeyttämää luovaa työtään. Hänen pääteoksensa, ro-

maani Pirttijärvi on ensimmäinen Karjalan kirjallisuudessa julkaistu laaja historiallinen kertomus pohjoiskarjalaisista talonpojista ja tapahtuneista muutoksista heidän elämässään vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen vaikutuksesta.

Romaani koostuu neljästä kirjasta: Pirttijärven rantamilla (1949), Pirttijärven rantamilla ja muualla (1957), Ristiaallokossa (1963) ja Selville vesille (1968). Nikolai Jaakkolan muusta tuotannosta on tiedossa novelli Iira, näytelmä Korpi herää, Venäjän kirjallisuuden suomennoksista mm. Maksim Gorkin Foma Gordejev, Tšernyševskin Mitä tehdä ja N. Birjukovin Lokki.

RUDOLF TOIVONEN

Nikolai Jaakkolan Lesojev-sukujuuret

(Lesojevit Kivijärvestä)

1. IVAN, arvion mukaan syntynyt noin v. 1695, syntymäpaikasta ei ole tietoa. Kuoli ennen v. 1745, kuolinpaikka ei ole tiedossa. Puoliso Maria Ivanova, s. n. 1699 Vuokkiniemessä, kuoli v. 1769 Kivijärvessä. Heidän lapsistaan on tiedossa pojat: 1. Prohor, s. n. 1727; 2. Savin eli Suava, s. n. 1729. Syntymäpaikasta ei ole tietoa. Vuoden 1745 väestönlaskennan aikana pojat Prohor ja Savin oli kirjattu asuvan Uhtuassa, mutta vuonna 1762 he jo asuivat äitinsä kanssa Kivijärvessä.

1.2. SAVIN eli SUAVA IVANOV (Iivananpoika), s. n. 1729, syntymäpaikasta ei ole tietoa, kuoli v. 1781 Kivijärvessä. Vuonna 1745 asui Uhtuassa, silloin hän oli 16-vuotias. Vuosiksi 1745–1762 hän muutti veljensä kanssa Uhtuasta uudestaan asutun Kivijärven kylään, samannimisen

Isä oli leimattu kansanviholliseksi

järven rannalle (derevnaja novoposelenaja u Kamennogo ozera). Uuden kylän asukkaiksi heidät kirjattiin vuonna 1754. Suavan puoliso oli Jelena Stepanova (Stepanantytär), s. n. 1737 Vuokkiniemessä valtiollisen talonpojan Stepan Afanasjevin perheessä. Suavan ja Jelenan lapset: 1. Fedor, s. n. 1755; 2. Melanja, s. n. 1756; 3. Jevdokim, s. n. 1757, k. 1808; 4. Jakov eli Jaakko, s. n. 1771; 5. Pelageja, s. n. 1774; 6. Vasili, s. n. 1781.

1.2.4. JAKOV SAVIN (Suavanpoika), s. n. 1771 Kivijärvässä, kuoli ennen v. 1834. hänen puolisonsa Irina Pavlova (Paavontytär), s. n. 1777. Heidän lapsistaan on tiedossa pojat: 1. Ivan, s. n. 1817; 2. Kondrat, s. n. 20.3.1820.

P.Virtarannan kirjassa ”Polku sammui” on kirjoitettu (s. 220), että ”Joakko Lesosen vaimo oli Luvajärvestä Ontrein Tomenttein tytär, mutta vuoden 1850 Kivijärven kylän asukasluettelosta selviää, että Iivana- ja Kondratta-poikien äiti ei ollut Ontrein vaan Paavon tytär.

1.2.4.1. IVANJAKOVLEV (Jakonpoika) LESOJEV (arkistolähteissä ven. Ležev), s. n. 1817 Kivijärvässä, k. 8.10.1866 Kivijärvässä. Sukunimi Lesojev on ensimmäisiä kertoja kirjattu vuosien 1834 ja 1850 asukasluetteloissa. Vaimonsa Iivana toi Venäjältä, jostain Mezenjoen rannoilta Arkan-gelista päin. Sen nimi oli Anna Markova (Markuntytär), s. n. 1825. Heidän lapsensa: 1. Aleksandr, s. n. 7.11.1836; 2. Ivan, s. n. 4.1.1840; 3. Stepan, s. n. 1848; 4. Fedor, s. n. 1849; 5. Petr, s. n. 12.6.1855; 6. Akulina eli Okku, s. n. 1857(arvio).

1.2.4.1.1. ALEKSANDR IVANO-VITS LESOJEV, s. n. 9.11.1836 Kivijärvässä, k. 1911 Kivijärvässä. Hän oli kasteessa 16.1.1837 saanut nimen Aleksandr, ja näin hänet on rekisteröity vuoden 1837 Vuokkiniemen kirkon metrikkirjaan. Mutta kylässä häntä kutsuttiin nimellä Aleksei. Tällä nimellä hän on kirjattu myös vuoden 1840 rippikirjaan ja vuoden 1850 Kivijärven kylän asukasluetteloon. P.Virtaranta yllä mainitussa kirjassa sivulla 222 kertoo, että Aleksein vaimona oli Stepanida, s. n. 1841 Venäjän talonpojan Ivan Gavrilovits Lipkinin perheessä. Heidät vihittiin avioliittoon Vuokkiniemen kirkossa 22.7.1860, mutta kirkonkirjassa sulhasen nimi ei ole Aleksei, vaan Aleksandr. Jää selvittämättä oliko kasteen jälkeen v.

1837, kun tämä fakta laitettiin metrikkirjaan, kirjuri tehnyt virheen ja väärentänyt pojan nimen Alekseista Aleksanteriin. On kuitenkin selvä, että tässä tapauksessa Aleksei ja Aleksanteri ovat yksi ja sama henkilö. Heillä oli seuraavat lapset: 1. Pavel, s. n. 1865; 2. Aleksei, s. n. 1867, kuoli 2.3.1899 tuberkuloosiin 32-vuotiaana; 3. Maksim (Matvei), s. n. 15.11.1868; 4. Petr, s. n. 1872; 5. Anna, s. n. 14.11.1873; 6. Irina, s. n. 1875; 7. Anastasia eli Nasto, s. n. 1878; 8. Alena, s. n. 17.7.1883. Kaikki lapset syntyivät Kivijärvässä. Kaikkien lapsien isännimeksi metrikkirjoihin on laitettu Aleksandr eikä Aleksei.

1.2.4.1.1.3. MAKSIM ALEKSANDROVITS LESOJEV-JAAKKOLA

, s. n. 15.11.1868 Kivijärvässä, ammuttu 28.9.1938 lähellä Petroskoita, männikkökankaalla, joka on saanut nykyään nimen ”Krasnyi Bor”. Nimen kanssa Maksimale oli käynyt samoin kuin hänen isälleen. Vaikka Maksima-nimen hän oli saanut kasteessa ja tällä nimellä hän on kirjattu metrikkirjaan, niin Kivijärvässä hänet tunnettiin nimellä Matti eli Matvei. Vuonna 1920 hän teki nimenmuutoksen ja näin hänestä tuli Matvei Aleksejevits Jaakkola (”Karjalan Vartia”, N:o 6, Uhtualla 9.2.1920). Maksim eli Matvei toimi jo 1890-luvulla kauppiaana Suomessa. Siellä hän meni kahdesti naimisiin. Ei ole tietoa, milloin heidät vihittiin avioliittoon. Ensimmäisenä vaimona hänellä oli Manta Tuorensuu Kyröstä. Heillä oli seuraavat lapset: 1. Aleksandr, s. n. 21.2.1894; 2. Helena, s. n. 5.5.1895; 3. Vladimir, s. n. 15.7.1898; 4. Sofia, s. n. 15.7.1900; 5. Yrjö, s. n. 7.4.1904, kaatui 30.7.1941; 6. Nikolai, s. n. 14.4.1905. Toinen vaimo oli Selma Maria Ojanen, s. n. 13.9.1892. Muutettuaan v. 1912 Suomesta Venäjän puolella Kivijärveen hän sai nimekseen Maria Viktorovna (Viktorintytär). Marian kanssa syntyi vielä neljä poikaa: 7. Matvei eli Matti, syntymäaikaa ei löytynyt, arvion mukaan hän oli syntynyt v. 1911; 8. Ivan, s. n. 26.8.1913; 9. Petr, s. n. 2.10.1916; 10. Aleksei, s. n. 1918-1919 (tiedot näiltä vuosilta eivät ole säilyneet). Ensimmäiset 7 lasta syntyivät Suomessa ja pojat Ivan, Petr, Aleksei Kivijärvässä.

1.2.4.1.1.3.6. NIKOLAI MATVEJEVITS JAAKKOLA, s. n. 14.4.1905 Suomessa Turun läänissä Mellilässä, k. 6.3.1967 Petroskoissa

Kirjailija Nikolai Jaakkolan pääteos on

neljästä kirjasta koostuva Pirttijärvi-sarja: Pirttijärven rantamalla (1949), Pirttijärven rantamalla ja muualla (1957), Ristiaallokossa (1963) ja Selville vesille (1968). Pirttijärvi-sarja on Karjalan kirjallisuudessa ensimmäinen historiallinen teos talonpoikien elämästä ja tapahtuneista muutoksista Karjalassa 1900–1940-luvulla.

Tiedot arkistolähteistä koonnut, suomentanut ja laittanut aikajärjestykseen Rudolf Toivonen.

Lähteet

- Venäjän Valtiollinen Muinaisasiapapereiden Arkisto (RGADA), Moskova. Aunuksen läänin, Repolan pogostan, Vuokkiniemen kolmanneksen asukasluettelo v. 1762, fond 350, opis 2, kirja 2412.
- Arkangelin Läänin Valtiollinen Arkisto (GAAO), Arkangeli. Kemin kihlakunnan, Vuokkiniemen pitäjän asukasluettelo v. 1811, fond 51, opis 11 t.2, kirja 3260. Kemin kihlakunnan rippikirjat: Vuokkiniemen kirkon seurakunnan henkilöluettelot v. 1793, fond 29, opis 29, kirja 13, v. 1840, fond 29, opis 29, kirja 328, v. 1900, fond 29, opis 29, kirja 605, ja v. 1910, fond 29, opis 29, kirja 651.
- Karjalan Tasavallan Kansallinen Arkisto (NARK), Petroskoi. Poventsan kihlakunnan, Repolan pogostan, Vuokkiniemen pitäjän asukasluettelo v. 1782, fond 4, opis 18, kirja 9 / 58. Kemin kihlakunnan, Vuokkiniemen volostin asukasluettelo v. 1850, f. 4, op. 19, k. 25 / 205. Kemin kihlakunnan, Vuokkiniemen seurakunnan v. 1819–1898 ja Latvajärven seurakunnan v. 1899–1919 metrikkirjat, fond 25, opis 23.
- Arkistojen asiakirjojen lisäksi on lainattu tietoja myös seuraavista lähteistä: ”Neuvosto-Karjalan kirjailijat”, hakuteos, Petroskoi ”Karjala”, 1989. Pertti Virtaranta, ”Polku sammui”, Vammalan kirjapaino Oy, Vammala 1972. Matti Pirhonen, ”Trohkima”, Karjalakustantamo, Petroskoi 1980. Sakari Vuoristo, ”Iivo Marttinen”, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1992.